

Förstärkt sekretess i konkurrensärenden

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker lagförslaget i proposition 2001/02:69 om förstärkt sekretess i konkurrensärenden, dock med ändrat datum för ikraftträdandet. I propositionen föreslås en ny bestämmelse i sekretesslagen (1980:100). Den nya bestämmelsen ökar sekretesskyddet för uppgifter i Konkurrensverkets utredningar i ärenden om ifrågasatta överträdelser av konkurrensreglerna gällande konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande ställning på marknaden. Inga motioner har väckts med anledning av propositionen. Utskottet föreslår att den nya bestämmelsen träder i kraft den 1 april 2002.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Propositionen.....	5
Gällande regelverk.....	5
Förstärkt sekretess i konkurrensärenden	6
Vissa kompletterande uppgifter.....	7
Utskottets ställningstagande	8
Förteckning över behandlade förslag.....	9
Regeringens lagförslag	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Förstärkt sekretess i konkurrensärenden

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100), dock med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms till den 1 april 2002. Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2001/02:69.

Stockholm den 12 februari 2002

På näringsutskottets vägnar

Barbro Andersson Öhrn

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Barbro Andersson Öhrn (s), Sylvia Lindgren (s), Lennart Beijer (v), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Nils-Göran Holmqvist (s), Johan Lagerfelt (m), Marie Granlund (s), Karl Gustav Abramsson (s), Inger Strömbom (kd), Ola Sundell (m), Ingegerd Saarinen (mp), Åke Sandström (c), Eva Flyborg (fp), Anne Ludvigsson (s), Stefan Hagfeldt (m) och Lennart Värmbö (v).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas proposition 2001/02:69 om förstärkt sekretess i konkurrensärenden.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Bakgrund

Bakgrunden till den nu framlagda propositionen är de förslag till åtgärder som Konkurrensverket framförde till regeringen i januari 2000 i rapporten *Konkurrensen i Sverige under 90-talet* (2000:1). Konkurrensverket hävdade bl.a. att det behövs ett generellt stärkt sekretesskydd för uppgifter som inhämtats av verket vid undersökningar enligt 47 och 48 §§ konkurrenslagen (1993:20). Frågan togs även upp av Konkurrensverket i en särskild skrivelse till regeringen i juni 2000.

I maj 2000 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare (dir. 2000:40) med uppgift att analysera vissa frågor som rör effektiviteten hos det nuvarande regelverket för att motverka överträdelser av konkurrenslagstiftningens förbud mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande ställning. Mot bakgrund av några domstolsavgöranden bedömdes det angeläget att med förtur utreda behovet av ett stärkt sekretesskydd för uppgifter i Konkurrensverkets utredningar. Utredningen, som antog namnet *Kartellbekämpningsutredningen*, överlämnade därför i juni 2001 en promemoria (N2001/6565/NL) med förslag till ändringar i sekretesslagen. Promemorian har därefter remissbehandlats.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Förslaget i propositionen innebär införandet av en ny bestämmelse i sekretesslagen (1980:100) som skall öka sekretesskyddet för uppgifter i Konkurrensverkets utredningar i ärenden om ifrågasatta överträdelser av konkurrensreglerna. Det lagförslag som framlagts återfinns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla det aktuella förslaget om en ny bestämmelse i sekretesslagen, dock med ändrat datum för ikraftträdande till den 1 april 2002. Utskottet delar regeringens bedömning att nuvarande regelverk inte fullt ut täcker behovet av sekretess i Konkurrensverkets utredande verksamhet.

Propositionen

Gällande regelverk

I Konkurrensverkets uppgift ingår att utreda misstankar om överträdelse av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete (6 §) och missbruk av dominerande ställning på marknaden (19 §) i konkurrenslagen (KL). Verket får även tillämpa artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget. Nämda utredningar syftar till att klarlägga om överträdelser har skett och i så fall säkra bevis om överträdelserna för att dessa skall kunna beivras.

Konkurrensverket kan i denna utredande verksamhet få kännedom om uppgifter som behöver hållas hemliga, åtminstone under ett visst skede av utredningen. Det företag som utredningen avser kan annars begära att få tillgång till uppgifterna och därmed få möjlighet att sabotera utredningen eller omintetgöra resultaten så att sanktioner inte kan åläggas, sägs det i propositionen.

Då Konkurrensverket genomför utredningar enligt konkurrenslagen blir främst tre bestämmelser i sekretesslagen (SkrL) aktuella. Dessa är bestämmelsen i 4 kap. 1 § om *planläggningssekretess*, bestämmelsen i 8 kap. 4 § om sekretess i Konkurrensverkets verksamhet med hänsyn till *skyddet för enskilda ekonomiska förhållanden* och bestämmelsen i 14 kap. 5 § om *partsinsyn*. Även 16 och 17 §§ förvaltningslagen (1986:223) får betydelse i detta sammanhang. Det finns däremot inte någon särskild bestämmelse till skydd för uppgifter i Konkurrensverkets utredande verksamhet.

Planläggningssekretess (4 kap. 1 § SkrL) gäller för uppgift angående planläggning eller annan förberedelse för inspektion, revision eller annan granskning som myndigheten har att företa, om det kan antas att syftet med granskningsverksamheten motverkas om uppgiften röjs. Kammarrätten i Stockholm har i två avgöranden (domar den 24 maj 2000 i mål nr 2303–2000 respektive 2871–2000) prövat Konkurrensverkets tillämpning av bestämmelsen i samband med misstanke om kartellsamarbete. Rätten fann att planläggningssekretess inte kunde tillämpas generellt på allt material i ett granskningsärende utan endast på uppgifter som angick förberedelser inför en förestående granskning.

Sekretess gäller även beträffande Konkurrensverkets verksamhet som består i tillsyn och utredning för uppgift om enskilda affärs- eller driftsförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs (8 kap. 4 § SekrL). Enligt samma bestämmelse gäller även sekretess för andra ekonomiska eller personliga förhållanden för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet.

Handläggning av ärenden vid Konkurrensverket sker enligt bestämmelserna i förvaltningslagen såvida det inte finns särskilda regler i konkurrenslagen. Av förordningen (1996:353) med instruktion för Konkurrensverket (13 §) framgår att, innan talan väcks om bl.a. konkurrensskadeavgift eller om att förbjuda en företagskoncentration, verket skall bereda den som avses med talan tillfälle att yttra sig. Denna rätt gäller dock inte i brådskande fall eller om det annars finns särskilda skäl. En parts rätt att få del av uppgifter regleras genom förvaltningslagen. Enligt lagen (16 §) har en sökande, klagande eller annan part rätt att ta del av det som tillförts ärendet, om det avser myndighetsutövning mot någon enskild. Dessutom gäller (17 §) underrättelseskyldighet, dvs. ett ärende som rör myndighetsutövning mot någon enskild får inte avgöras utan att den som är part har underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet av någon annan än honom själv och han har fått tillfälle att yttra sig över uppgiften. Båda dessa rättigheter enligt förvaltningslagen gäller med de begränsningar som följer av en bestämmelse i sekretesslagen (14 kap. 5 §). Enligt denna bestämmelse får rätten till sådan partsinsyn vika, om det av hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagda uppgifter i materialet inte röjs. Denna bestämmelse syftar emellertid inte till att reglera myndigheternas skyldighet att lämna ut uppgifter, utan att reglera kollisionen mellan den rätt till partsinsyn som kan finnas föreskriven på annat håll än i sekretesslagen och den lagens bestämmelser om sekretess.

Förstärkt sekretess i konkurrensärenden

Regeringen föreslår i propositionen att en särskild regel om sekretesskydd för Konkurrensverkets utredningar införs. Sekretessregeln begränsas till att omfatta utredningar om överträdelse av förbuden i 6 och 19 §§ KL samt artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget. Enligt regeringens förslag skall sekretess gälla om det med hänsyn till syftet med utredningen är av synnerlig vikt att uppgiften inte röjs. Bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 mars 2002.

De tidigare nämnda bestämmelser om sekretess som i dag kan tillämpas i Konkurrensverkets utredande verksamhet kan enligt regeringen inte anses fullt ut tillgodose behovet av utredningssekretess. Det anses klarlagt – genom tidigare nämnda domar av Kammarrätten i Stockholm – att bestämmelsen om planläggningssekretess inte tillåter att uppgifter sekretessbeläggs under hela utredningsskedet. Regeringens bedömning är därför att bestämmelsen om planläggningssekretess inte till fullo kan tillgodose behovet av sekretess i Konkurrensverkets utredningar. Bestämmelserna i sekretesslagen till skydd för enskildas ekonomiska förhållanden tillgodoser inte heller fullt ut behovet

av sekretesskydd för verkets utredningar. Detta beror dels på att sekretess till skydd för enskilda inte gäller i förhållande till den enskilde själv (14 kap. 4 § SekrL), dels på att visst material kan vara sådant att det inte omfattas av sekretesskyddet (8 kap. 4 § SekrL) men ändå är av vikt för Konkurrensverkets möjligheter att utreda en eventuell överträdelse av konkurrenslagstiftningen.

Enligt regeringen bör sekretessen inte sträcka sig längre än vad som framstår som klart påkallat. Det är regeringens bedömning att den senaste tidpunkt när en part torde ha rätt till att ta del av samtliga uppgifter i utredningen i princip är när Konkurrensverket översänder sitt preliminära ställningstagande för eventuellt yttrande till den som beslutet berör. Vid denna tidpunkt torde intresseavvägningen mellan företagets behov av insyn och Konkurrensverkets behov av sekretess till skydd för utredningen i princip väga över till företagets förmån. I författningskommentaren påpekas att det misstänkta företagets rätt till insyn normalt bör öka ju längre utredningen fortskrider. Vidare anförs att den föreslagna bestämmelsen inte torde kunna åberopas som stöd för att inte lämna ut uppgifter som hänför sig till utredningen när en utredning har avslutats.

Beträffande tredje mans möjligheter till insyn i utredningen understryks att sekretess bör gälla oavsett vem som efterfrågar uppgiften. Det är regeringens mening att det av den föreslagna lagtexten också direkt framgår att bestämmelsen är tillämplig i förhållande till tredje man.

Regeringen anser inte heller att den tystnadsplikt som gäller enligt den föreslagna sekretessbestämmelsen bör ha företräde framför meddelarfriheten. Någon ändring i sekretesslagen därav föreslås följaktligen inte.

Vissa kompletterande uppgifter

Frågan om stärkt sekretesskydd har varit uppe till behandling vid tidigare tillfällen. Näringsfrihetsombudsmannen (NO) föreslog i början av 1990-talet i ett remissyttrande – över betänkandet Konkurrens för ökad välfärd (SOU 1991:59) – att nya sekretessbestämmelser borde införas med innebörd att uppgifter i Konkurrensverkets verksamhet i anledning av de föreslagna förbuden skulle erhålla ett sekretesskydd likvärdigt det skydd som den allmänna brottsbekämpande verksamheten hos åklagare och polismyndighet har. NO:s förslag ledde inte till någon lagstiftningsåtgärd då betänkandet behandlades i den aktuella propositionen (prop. 1992/93:56). Även i samband med utredningsbetänkandet Konkurrenslagen 1993–1996 (SOU 1997:20) aktualiserades frågan om sekretess i Konkurrensverkets utredande verksamhet. Konkurrensverket påpekade att det inte var klarlagt om uppgifter rörande misstankar att företag överträtt KL kunde hemlighållas med stöd av 4 kap. 1 § SekrL i ett inledande skede av utredningen. Utredningen kom emellertid fram till att den inte funnit tillräckliga skäl att föreslå en ny lagregel. I sitt remissyttrande över betänkandet underströk Konkurrensverket vikten av att bringa klarhet beträffande räckvidden av sekretessregeln i 4 kap. 1 § SekrL. I regeringens behand-

ling av betänkandet (prop. 1997/98:130) uttalades att denna fråga skulle övervägas när underlag för detta fanns.

Konkurrenslagen har utarbetats efter förebild av EG:s konkurrensregler. De förbudsbestämmelser som finns i 6 och 19 §§ KL motsvarar i hög grad artiklarna 81.1 och 82 i EG-fördraget. Förbuden i 6 och 19 §§ KL anses gälla parallellt med dem i EG-fördraget, men tillämpningen får inte ske på ett sådant sätt att den enhetliga tillämpningen av EG:s konkurrensregler och den fulla effekten av de åtgärder som vidtas för att upprätthålla dessa regler hindras. Enligt en EG-förordning (17/62) är myndigheter i berörda medlemsländer behöriga att tillämpa ovan nämnda artiklar i EG-fördraget så länge EG-kommissionen inte har inlett ett förfarande avseende icke-ingripandebesked, åläggande att upphöra med överträdelser eller undantag. För att en nationell myndighet skall kunna utöva denna möjlighet krävs att den nationella lagstiftningen ger nödvändiga befogenheter för detta. De svenska konkurrensmyndigheterna gavs fr.o.m. den 1 januari 2001 möjlighet att tillämpa EG:s konkurrensregler genom beslut av riksdagen (prop. 1999/2000:140, bet. 2000/01:NU4 och 2000/01:NU6).

Utskottets ställningstagande

I Konkurrensverkets utredande verksamhet beträffande överträdelser av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande ställning på marknaden kan verket ha behov av att neka att lämna ut känsliga uppgifter som hänför sig till pågående utredningar hos myndigheten. Det nuvarande regelverket täcker inte – som bl.a. de tidigare nämnda domarna av Kammarrätten i Stockholm visat – fullt ut behovet av sekretess i Konkurrensverkets utredande verksamhet i detta avseende. Utskottet delar därför regeringens bedömning att en bestämmelse om sekretess i Konkurrensverkets utredande verksamhet bör införas. Beträffande sekretessens varaktighet påpekas det i propositionen att det misstänkta företags rätt till insyn normalt bör öka ju längre utredningen fortskrider. Utskottet delar denna bedömning. För att säkerställa att så blir fallet vill utskottet understryka vikten av att en prövning av om en viss uppgift omfattas av sekretess sker kontinuerligt. Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen, dock med ändrat datum för ikraftträdandet. Utskottet föreslår att bestämmelsen träder i kraft den 1 april 2002.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2001/02:69

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹ att det i lagen skall införas en ny paragraf, 4 kap. 4 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

4 §

Sekretess gäller för uppgift som hänförs till utredning hos Konkurrensverket av överträdelser av 6 eller 19 § konkurrenslagen (1993:20) eller av artikel 81 eller 82 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, om det med hänsyn till syftet med utredningen är av synnerlig vikt att uppgiften inte röjs.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.